

Què és i com s'elabora una rúbrica d'avaluació de competències

Què és una rúbrica competencial?

- És un instrument de **disseny i avaluació** de les **realitzacions**¹ dels estudiants.
- **Informa** l'estudiant de les **expectatives** del professorat respecte del que ha d'aprendre.
- Ajuda l'estudiant a situar-se respecte del que sap i sap fer, i de la **distància** que ha de recórrer per evidenciar actuacions en què es mostri **altament competent**.
- **Orienta l'avaluació** dels aprenentatges i la correcció d'activitats.
- Permet la **construcció d'un retorn (feedback) formatiu personalitzat**, tant individual com grupal.
- Descriu **estàndards de qualitat o graus de desenvolupament competencial** que es defineixen en la fase de disseny formatiu perquè puguin ser avaluats.²
- **Objectiva l'avaluació** quan es comparteix amb l'estudiant.
- Permet **harmonitzar les avaluacions** d'un **equip de docents** que comparteix una mateixa matèria o assignatura.

Quina estructura té i què conté?

- És una **taula** de múltiple entrada d'informació.
- Relaciona els elements del disseny competencial: **competències, dimensions**,³ **graus de desenvolupament o d'assoliment**⁴ i **descriptors** d'aquests graus.
- Conté **elements** que han d'orientar l'**avaluació** de les evidències o demostracions dels estudiants.

¹En espanyol, *desempeño*; en anglès, *performance*, *fulfilments* o *accomplishment*.

² Brookhart, S. M.; Chen, F. (2015). «The quality and effectiveness of descriptive rubrics». *Educational Review*. Vol. 67, núm. 3, pàg. 343-368. DOI: 10.1080/00131911.2014.929565.

³Les dimensions són les parts de la competència que volem observar i avaluar.

⁴En la literatura de referència es parla de «graus d'assoliment» o de «nivells de desenvolupament». Aquí hem optat per construir les rúbriques amb «graus d'assoliment», per bé que en la redacció del contingut d'aquesta fitxa es fa referència indistintament a «assoliment» i a «desenvolupament».

		Graus d'assoliment				Text descriptor	
Competència	Dimensió	No Assolit	Assolit Parcial	Assolit	Assolit Excel·lent		
#resolució de situacions complexes	D1	No identifica o identifica erròniament la situació complexa o de negociació. No contextualitza correctament ni l'abast i/o ni la seva complexitat de la situació complexa o de negociació. No descriu la situació o ho fa sense fer referència ni esmentar les causes i/o els elements implicats.	Identifica superficialment la situació complexa o de negociació. Contextualitza la situació complexa o de negociació i el seu abast i complexitat de manera poc acurada. Descriu la situació amb mancances, sense fer esment a les causes i/o als elements implicats.	Identifica correctament la situació complexa o de negociació. Contextualitza la situació complexa o de negociació i en defineix el seu abast i complexitat amb moderada precisió. Elabora una descripció satisfactòria de la situació.	Identifica la situació complexa amb precisió. Contextualitza correctament la situació complexa, definint-ne amb exactitud el seu abast i complexitat. Elabora una descripció satisfactòria de la situació delimitant-ne les causes i els elements implicats satisfactòriament.		
	D2	No identifica aproximacions a la resolució de la situació complexa i de negociació, o identifica aproximacions simples no viables. Les alternatives proposades no s'ajusten al context de la situació o la negociació i/o no són viables.	Identifica aproximacions simples a la resolució de la situació complexa i de negociació i no identifica correctament barreres, oportunitats i reptes. Només algunes de les alternatives proposades s'ajusten al context de la situació o la negociació i algunes són de difícil consecució.	Identifica, de manera justificada, algunes aproximacions per a la resolució de la situació complexa o de negociació, n'identifica de manera poc exhaustiva les barreres, oportunitats i efectes. Les alternatives proposades s'ajusten força al context de la situació o la negociació i són força viables.	Identifica, de manera justificada, múltiples aproximacions per a la resolució de la situació complexa o de negociació, n'identifica les barreres i oportunitats i en preveu els efectes. Totes les alternatives proposades són viables i s'ajusten al context de la situació o la negociació.		
	D3	S'aproximen plans d'actuació inadequats que no donen solució i/o no s'adeqüen al context.	Es dissenyen plans d'actuació incomplets que donen solució parcial a la situació plantejada i/o s'adeqüen parcialment al context.	(En general es dissenyen plans d'actuació complets que donen solució a la situació plantejada i s'adeqüen al context.	Sempre es dissenyen plans d'actuació del tot complets. Es contemplan els diferents elements (accions, rols, recursos, terminis i mètodes) per donar solució a la situació plantejada i adequar-se al context.		

Per què una rúbrica descriu graus de desenvolupament competencial?

→ Perquè les competències són comportaments observables que s'aprenen

Les competències són *capacitats* que un cop adquirides *es manifesten de manera permanent* en els individus.⁵ Això significa que les hauran apreses. Aquesta manifestació permanent de les competències és observable en l'exercici professional de l'estudiant, quan ja no és a la universitat. Però també ho és al llarg dels semestres mentre es va formant. El nostre disseny formatiu li ha de possibilitar aprendre les competències i demostrar-les en un grau alt de desenvolupament, durant la titulació i en acabar-la.

→ Perquè els comportaments han de poder ser avaluats d'acord amb diferents graus de domini

Les **competències** no són coneixements, habilitats i actituds passius: són coneixements, habilitats i actituds **en ús**. Es demostren quan s'utilitzen en contextos complexos perquè l'estudiant ha après a transferir-los. Aquest aprenentatge de les

⁵Wolf (1998).

competències i la capacitat per aplicar coneixements, habilitats i actituds és gradual i incremental, i es pot expressar en graus de domini, assoliment o desenvolupament dins d'una rúbrica.⁶

→ **Perquè per observar i avaluar els comportaments ens cal descriure'ls**

A cada grau de desenvolupament hi correspon un text descriptor. Els descriptors representen una gradació en l'aprenentatge.

No totes les rúbriques són iguals

Perquè:

- Cada rúbrica respon al que es vol observar i avaluar.
- Hi ha diferents formats de rúbriques que contenen elements diferents. Per exemple, hi ha rúbriques amb dues dimensions i fins i tot amb vuit.
- Hi ha rúbriques en què a cada dimensió hi corresponen d'un i fins a quatre **elements**.
- Poden tenir un nombre diferent de **graus de desenvolupament**.
- Els graus de desenvolupament es poden expressar de múltiples maneres. Les més habituals són:
  - *Qualitativament*: baix / mitjà / alt; no adequat / necessita millorar / competent / avançat; bàsic /intermedi /avançat / excel·lent; inicial / en exploració / integrat / transformatiu, entre altres.
  - *Quantitativament* o amb una qualificació numèrica: a cada grau hi correspon una *forquilla de puntuació* que permetrà al professorat ajustar la qualificació en funció de la qualitat de l'activitat o evidència que l'estudiant hagi generat o presentat.

- Aconsellem que una rúbrica contingui **entre tres i sis dimensions**.
- **Els graus** de desenvolupament competencial s'**acostumen a expressar qualitativament**.

⁶Le Boterf (1994).

Què són els descriptors d'una rúbrica

- Són la **descripció** de cada **grau de desenvolupament** de la competència: expliquen el que el professorat ha d'observar en avaluar una realització o evidència, una demostració, un comportament o una activitat d'aprenentatge de l'estudiant.
- Expressen **estàndards** d'assoliment o desenvolupament.
- Informen dels **criteris d'avaluació** de l'aprenentatge competencial de l'estudiant.
- Aquests criteris són la base per **construir el retorn personalitzat formatiu**, perquè faciliten al professorat comunicar a l'estudiant què ha de fer per millorar el seu aprenentatge, cada vegada que aquest retorn es doni.
- Els descriptors **orienten** la decisió en la **qualificació** de les activitats.

Com redactar els descriptors

Us donem cinc orientacions útils:

- 1 Identifiquem els significats de cada grau de desenvolupament.
- 2 Decidim els elements que cal avaluar dins de cada grau.
- 3 Comencem a redactar el grau més alt.
- 4 Redactem amb frases positives.
- 5 Fem frases curtes.

Vegem-les en detall.

Orientació 1

Identifiquem els significats de cada grau d'assoliment

No assoliment
(NA)

- Manquen evidències.
  - Les evidències no són adequades o presenten mancances clares.
- NA vol dir: *em costa reconèixer elements fonamentals que haurien de ser presents en el treball de l'estudiant.*

Assoliment
parcial
(AP)

- Demostra amb mancances. Evidència amb desajustos.
  - Hi ha marge de millora.
- AP vol dir: *utilitza el que té a l'abast sense fer l'esforç d'anar més enllà, de cercar més o d'incorporar el més nou o actual. Sé que pot anar més enllà i l'animo que mostri que n'és capaç.*

Assoliment
(A)

- És el nivell esperat.
  - Demostra amb notorietat el que calia.
- A vol dir: *bé, arriba allà on calia o on podia arribar.*

Assoliment
excel·lent
(AE)

- Aporta valor afegit.
  - El que fa és una bona pràctica per als altres.
- AE vol dir: *ha arribat més lluny del que estava previst. Ensenya-me'n. Mostra'm tot el que ets capaç de fer.*

Un No assoliment no és «un zero»

El grau de No assoliment no sempre significa que l'estudiant no hagi treballat o que tot ho hagi fet d'una manera insuficient. Alguna cosa la pot haver fet millor que d'altres, tot i que, en termes generals, decidirem que no assoleix els mínims previstos.

Per exemple, si diem: «Elabora propostes de treball que no donen resposta als objectius definits perquè no incorpora referents, tècniques, eines o recursos actualitzats», podem tenir en compte que l'estudiant fa alguna cosa, que és elaborar propostes.

Orientació 2 Decidim els elements que cal avaluar dins de cada grau

---

- Les competències són actuacions complexes que han de poder ser observades en el seu conjunt.
- Però fem fàcil el que d'entrada no ho sembla: identifiquem quins elements seran objecte de la nostra observació.

Exemple de competència	Presa de decisions complexes
Elements que cal observar (o criteris que cal avaluar)	→ Qualitat → Sistemàtica → Compromís → Coherència

- Aconsellem observar un **màxim de quatre** elements o criteris.
- A cada element o criteri hi corresponen graus de desenvolupament.

Orientació 3 Comencem a redactar el grau més alt

- **Redactem el descriptor del grau més alt** o avançat de desenvolupament: és el que es correspon amb el que esperem que l'estudiant evidenciï de manera notòria o excel·lent.
- **A continuació** redactem el grau inferior de desenvolupament.
- **Seguidament** adaptem el text als graus intermedis.

Expressions que podem fer servir en la redacció de cada grau⁷

---

⁷Villa, A.; Poblete, M. (2007). *Aprendizaje basado en competencias. Una propuesta para la evaluación de competencias genéricas*. Bilbao: Universitat de Deusto. ISBN: 978-84-271-2833-0

No assoliment (NA)	→ <i>desconeix; prescindeix; mostra indiferència; fa un ús inadequat de; obvia; es limita a; formula relacions errònies; mostra dificultats per; explica de manera molt superficial; demostra esforç escàs en; fa una prioritització inadequada de.</i>
Assoliment parcial (AP)	→ <i>només identifica alguns aspectes d'un tot; reconeix la necessitat de..., però no fa propostes concretes; reconeix en algunes ocasions; no sempre; aporta una llista de dades importants, però concedeix importància a algunes que no ho són; generalitza i extrapola sense fer comprovacions; habitualment; la majoria de vegades mostra interès per fer-ho bé.</i>
Assoliment (A)	→ <i>mostra una actitud crítica; participa activament; qüestiona judicis; preveu implicacions; raona relacions; aplica amb rigor; elabora propostes de treball que donen resposta als objectius definits.</i>
Assoliment excel·lent (AE)	→ <i>pren la iniciativa; és creatiu/iva; ajuda el grup a portar idees a la pràctica; destaca per; formula preguntes intel·ligents; es mostra molt enginyós/osa.</i>

Orientem l'estudiant perquè pugui progressar

- Els textos descriptors ens ajuden a situar cada estudiant en un moment determinat del seu desenvolupament competencial. També ens permeten veure **on se situa** majoritàriament el desenvolupament competencial d'un grup aula o del conjunt d'estudiants d'un programa.
- Aprofitem al màxim els textos descriptors com a **base del retorn personalitzat**: informem-los sobre què han de fer per progressar en els diferents graus. Així afrontaran l'aprenentatge de les competències amb millors garanties d'èxit.
- Fem servir un **llenguatge** poc ambigu que l'estudiant entengui.

Orientació 4 Redactem amb frases positives

Especialment en els graus de menys desenvolupament (No assoliment i Assoliment parcial) tenim tendència a redactar amb frases negatives.

Per exemple:

- *No demostra cap capacitat per organitzar la informació.*
- *No hi ha una reflexió profunda sobre les conseqüències de la presa de decisions.*
- *No s'ha familiaritzat amb la terminologia de referència.*

És millor dir

- *Organitza la informació de manera molt poc eficient.*
- *Mostra desordre en l'organització de la informació.*
- *Presenta la informació de manera poc efectiva.*
- *Reflexiona molt superficialment sobre les conseqüències de la presa de decisions.*
- *Demostra una familiarització escassa o nul·la amb la terminologia de referència.*

Redactar amb frases positives ens ajuda a avaluar

L'avaluació és més objectiva i transparent si diem «S'expressa oralment demostrant escasses habilitats per fer-se entendre» que si diem «No és capaç d'expressar-se oralment». Ens ajuda a explicar a l'estudiant per què considerem que no ha après.

El grau d'Assoliment parcial s'ha de redactar, en la mesura que es pugui, amb frases positives; en definitiva, estem avaluant com a «assolit» i no com a «no assolit».

Orientació 5 Fem frases curtes

Fem més àgil l'avaluació: utilitzem punt i coma per enumerar els elements que hem d'observar o criteris que hem d'avaluar:

Per exemple:

- *Utilitza expressions col·loquials i molt poc precises, i mostra un desconeixement de la terminologia específica.*
- *Identifica les causes, però no avalua l'impacte dels problemes.*

És millor dir

- *Utilitza expressions col·loquials.*
- *Fa ús de mots poc precisos.*
- *Mostra un desconeixement de la terminologia.*
- *Avalua de manera insuficient l'impacte dels problemes. És capaç d'identificar-ne les causes.*

«Però», «i»... no n'abusem.

No serà possible en tots els casos, però intentem-ho: avaluem millor si els elements que observem els descrivim un per un, amb frases curtes, separades per punt. Convé allunyar-se de frases llargues amb molts connectors que ens poden desviar del focus d'allò que estem avaluant.

Recorda

- Les rúbriques són útils a l'estudiant perquè descriuen la qualitat de les respostes que espera el docent.
- L'èxit en l'aplicació de les rúbriques d'avaluació de competències requereix que siguin senzilles i entenedores, consensuades pels docents d'una titulació i compartides amb l'estudiant.